

ကြိယာကာရိတ်

ပွဲဘာသာပိုမန်ဂ် ရပ်စပ်စကားတံဒိုင် ကြိယာကာရိတ်ဂမ္တိုင် (causative verbs) ဗွဲမဂ္တိုင်သန်ရ။ ကြိယာသုဒ္ဒဂမ္တိုင် (non-causative or intransitive verbs) ဗွဲမဂ္တိုင်တအ်ဂ်လေဝ် ပြင်ဗဒ်ကွဲကြိယာကာရိတ်မာန်ရ။ ဗိုနဲဒေဲမပြင်လှဲအာတအ်ဂ် နွံနဲတူဟ်ဟ်သတ်တဲ ညံင်ဂံတီနဲဒေဲဂ် ပွဲကံဇွော်တရ။ နူကြိယာသုဒ္ဒ မပြင်ဗဒ်ကြိယာကာရိတ် နဲမပြင်လှဲဂမ္တိုင် ထွဲကံလဝ်ဗွဲသုဝံဂ်ရ။

၁။ ဗွဲဂတကြိယာသုဒ္ဒဂ် ပံင်စုတ်အခပ်(ပ)တဲ ပြင်လှဲဒ်အာကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ -

ကြိယာသုဒ္ဒ	ကြိယာကာရိတ်
၁။ တိုန်	ပတိုန်/ပွိုန်
၂။ တိ	ပတိ/ပွိ
၃။ တိတ်	ပတိတ်/ပွိတ်
၄။ တေင်	ပတေင်/ပွေင် (ဥပမာ-ပတေင်လဝ်ဗုင်)
၅။ တ	ပတ/ပွ (ဥပမာ-ပွဒယိုင်။ ပွသိုကွိုန်။)
၆။ ချိုတ်	ပချိုတ် (ဥပမာ-ပချိုတ်လဝ်မုက်မတ်)
၇။ ကောံ	ပကောံ/ပွောံ
၈။ ခိုင်	ပခိုင်
၉။ ခိုဟ်	ပခိုဟ်
၁၀။ ကိုင်	ပကိုင် (ဥပမာ-ပကိုင်လဝ်ပုတ်)
၁၁။ ကေင်	ပကေင်/ပွေင်
၁၂။ ကတ်	ပကတ်/ပွတ်
၁၃။ လို (လိုလတ်)	ပလို (ပလိုပလတ်)
၁၄။ မိင်	ပမိင်/ပွိုင်

၂။ ဗွဲဂတကြိယာသုဒ္ဒဂ် ပံင်စုတ်အခပ်(ဖ)တဲ ပြင်လှဲဒ်အာကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ -

ကြိယာသုဒ္ဒ	ကြိယာကာရိတ်
၁။ အောန်	ဖအောန်
၂။ အိုတ်	ဖအိုတ်
၃။ အိုင်	ဖအိုင်
၄။ အုတ်	ဖအုတ် (ဥပမာ-ဖအုတ်ထောံပုင်)
၅။ အဲ/အွဲ	ဖအဲ (ဥပမာ-ဖအဲထောံခွဲစာင်)
၆။ ချိုန်	ဖချိုန် (ဥပမာ-ဖချိုန်ကွဲစိုတ်။ ဖချိုန်ဒြဟတ်။)
၇။ ချက်	ဖချက်/ဖျက် (ဥပမာ-ယာတ်ဂ် ဖျက်ထောံဍုင်ညိ။)
၈။ ချေက်	ဖချေက်/ဖျေက်

၉။	ဥာတ်/တဥာတ်	ဖဥာတ်/ဖဥာတ် (ဥပမာ—လွကျင်ဖဥာတ်ဒိုင်အဲစမ်။)
၁၀။	ဥိုက်	ဖဥိုက်/ပဥိုက်
၁၁။	ဥောင် (ဥောင်စိုတ်)	ဖဥောင် (ဖဥောင်လို့တ်)
၁၁။	လိုင် (လိုင်စိုတ်)	ဖလိုင် (ဖလိုင်စိုတ်)
၁၂။	လှက်	ဖလှက် (ဥပမာ—လွန်ဖလှက်)

၃။ ဗွဲဂတကြိယာသုဒ္ဓို ပင်စုတ်အခပ်(ဗ)တဲ ပြင်လှဲဒ်အာကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ —

	ကြိယာသုဒ္ဓ	ကြိယာကာရိတ်
၁။	ဒိုက်	ဗဒိုက် (ဥပမာ—ပွင်ဗဒိုက်။ ဗဒိုက်စိုတ်။)
၂။	ဒိုက်	ဗဒိုက်
၃။	ဒေါမ်	ဗဒေါမ် (ဥပမာ—လဗိုတ်ကျာပိုက်ဗဒေါမ်ကျဲတံ့ဆု။)
၄။	ဒိုအ်	ဗဒိုအ်
၅။	ဒိ	ဗဒိ (ဥပမာ—ဗဒိဂှ်)
၆။	စ	ဗစ/ဗွ
၇။	ဇူဟ်	ဗဇူဟ် (*ဇူဟ်/ဗူဟ်* လေဝ်နွံ)
၈။	ဗိုန်	ဗဗိုန် (ဗွဲမဂ္ဂိုင်ချူတ် *လဗိုန်*)
၉။	ဗုင်	ဗဗုင် (ဥပမာ—ဗဗုင်လဝ်အဲတဲ လွထောံကာအဲညိ။)
၁၀။	စိုပ်	ဗစိုပ်/ဗွိုပ်
၁၁။	မ (မတ်)	ဗမ/ဗွ (ဗွတ်)

၃။ ကြိယာသုဒ္ဓလို့ မွဲအခပ်(ယ)(ရ)(လ)တအ်ဂှ် ဗွဲဂတဗွဲ ဒင်စုတ်အခပ်(ပ)တဲ အခပ်မူလ(ယ)(ရ)(လ)တအ်ဂှ် ဒ်အာကွက်တဲ ပြင်လှဲဒ်အာကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ —

	ကြိယာသုဒ္ဓ	ကြိယာကာရိတ်
၁။	ယောပ်	ပျောပ်
၂။	ယုတ်	ပျုတ်
၃။	ယုတ်မာ	ပျုတ်ပွာ
၄။	ယး	ပျး
၅။	ရပ်	ပြပ်
၆။	ရောင်	ပြောင်
၇။	ရေင်	ပြေင်
၈။	လုပ် (လောပ်)	ပျုပ် (ပျောပ်)
၉။	လော	ပျော
၁၀။	လင်	ပျင်
၁၁။	လေင်	ပျေင်
၁၂။	လတ်	ပျတ်
၁၃။	လုတ်	ပျုတ်

- ၁၄။ လဲး
- ၁၅။ လအံ

- ၅၁
- ၅၂

၄။ ကြိယာသုဒ္ဒလျှို မှုကိုအခပ်ကွက် မပွဲ(ယ)(ရ)(လ)တအ်ဂှ် အခပ်ဒုင်ကွက်ကိုအခပ်ကွက်တအ်ဂှ် ပါ ပရးကျဲတဲ ပြံင်လှဲဒ်အာကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ -

ကြိယာသုဒ္ဒ	ကြိယာကာရိတ်
၁။ ကျ	ကယ/ကယျ
၂။ ကျပ်	ကယေပ်/ကယျေပ်
၃။ ကျိုင် (ကျိုင်ကျပ်)	ကယိုင်/ကယျိုင် (ကယိုင်ကယပ်/ကယျိုင်ကယျပ်)
၄။ ကြေပ် (ကြေပ်ကြတ်)	ကရေပ် (ကရေပ်ဒရတ်)
၅။ ကြိုင်/တြိုင်	တရိုင် (ဥပမာ-တရိုင်လဝ်စိုတ်)
၆။ ပြောပ်	ပရောပ် (ဥပမာ-တက်ပရောပ်ကျေတ်)
၇။ ပြဟ် (= ဒတုံစှော်)	ပရ်/ပရဟ် (ဥပမာ-ပြိုပ်ဆုမပရဟ်သ္မ)
၈။ ဗျိုင်	ဗလိုင်
၉။ ဗျိုင်	ဗလိုင်
၁၀။ ဂွက်	ဂလက်
၁၁။ ဗွး	ဗလး
၁၂။ ဗွတ်	ဗလတ်
၁၃။ ဗွတ်	ဗလေတ်
၁၄။ ဗွန်	ဗလန်
၁၅။ ဂွိုင်	ဂလိုင်
၁၆။ ဂွ (ဂွေအ်)	ဂဝ (ဂဝဂလေအ်)
၁၇။ ဂွိုင်	ဂလိုင်/လလိုင်
၁၈။ ဂွက်	ဂလက်
၁၉။ ဂွဲ	ဂလဲ
၂၀။ ကွက်	ကလက် (ဥပမာ-ဗွာဇိုတ်ကလက်ဒိုင်ဂကူမန်)
၂၁။ ကွဲ	ကလ် (ဥပမာ-ကလ်လဝ်ရမ်သင်)
၂၂။ ကွေအ်	ကလေအ် (ဥပမာ-အာကလေအ်ထေတ်ဇကု)
၂၃။ ကွတ်	ကလတ် (ဥပမာ-တိုကလတ်။ ကလတ်လဝ်မ။)

၅။ ကြိယာသုဒ္ဒလျှို မှုကိုအခပ်(သ)(စ)တအ်ဂှ် အခပ်(သ)(စ)တအ်ဂှ် ပြံင်ဗဒ်ကျဲအခပ်(ပျ)တဲ ပြံင်လှဲဒ်အာကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ -

ကြိယာသုဒ္ဒ	ကြိယာကာရိတ်
၁။ သိုင်	ပျိုင် (ဥပမာ-ပျိုင်မတ်။ ပျိုင်ကတောပ်။ ပျိုင်စိုတ်။)
၂။ သိုင်	ပျိုင် (ပသိုင်)
၃။ သိုင်	ပျိုင်

နဲဒဲသက်လောန် (ဣန်သုတေသနနိဒါန်း-ကိန်ချိုင်အမေရီကာန်)

၄။	သင်	ပျင် (ဥပမာ—ပျင်ကွေ့တူတဲ့ ဖ်ကွင်။)
၅။	စ (စသွင်)	ဖျ (ဖျသွင်)
၆။	စိန် (စိန်ဝန်)	ဖျိန် (ဖျိန်ဖျိန်)
၇။	စပ်	ပျပ်
၈။	စော်	ဖျော်
၉။	စိပ်	ဖျိပ်

၆။ ကြိယာသုဒ္ဓါမအောက် မှု့ကိုအခင်(ဟ)ကို အခင်(ဟ)ကို ပြင်ဗဒ်ကွေ့အခင်(ဖ)တဲ့ ပြင်လှဲဒ်အာကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ -

	ကြိယာသုဒ္ဓါ	ကြိယာကာရိတ်
၁။	ဟုံ (ဟုံဒုင်)	ဖုံ (ဖုံဒုင်)
၂။	ဟာပ်	ဖာပ်
၃။	ဟီ	ဖီ
၄။	ဟုတ် (= လိုလား။ လေင်ဒိုက်)	ဖုတ် (ဥပမာ—လွဖုတ်ထောံကွေ့ဒတဲ့မြမောပ်ညးညိ။) (ဖုတ် = ပလို။ ပွေင်။)

တင်သမ္ဘီ။ (ဟုံ) (ဟာပ်) (ဟီ) (ဟုတ်)တအ်ကို ဗွဲဂတက်ဒင်စုတ်(ပ) ညံင်နဲလှေင်(၁) မထွေးလပ်ဗွဲလတူတေံမွဲး န်ကွင်(ပဟုံ)(ပဟာပ်)(ပဟီ)(ပဟုတ်)အိုတ်ရ။ မွဲအဆင်ပွန် အခင်(ပ)ကိုအခင်(ဟ)တအ်ကို ပံင်ပကွေ့မွဲအခင်မွဲရမ်သင်မွဲး န်ကွင်(ဖုံ)(ဖာပ်)(ဖီ)(ဖုတ်)ဝံရ။

၇။ ကြိယာသုဒ္ဓါမအောက် မှု့ကိုအခင်(ဇ)ကို ကုအခင်(ဇ)ကို ပြင်ဗဒ်ကွေ့အခင်(ဗျ)တဲ့ ပြင်လှဲဒ်အာကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ -

	ကြိယာသုဒ္ဓါ	ကြိယာကာရိတ်
၁။	ဇု	ဗျု (= ဗဇု) (ဥပမာ—ဗျုပွန်။ ဗျုချေ။)
၂။	ဇို	ဗျို (= ဗဇို) (ဥပမာ—ဗျိုစိင်။ ဟိုဗျိုအကြာ)
၃။	ဇတ်	ဗျတ် (= ဗဇတ်) (ဥပမာ—ဗျတ်ဒုင်ကွာ။ ဗျတ်ဇကု။)

၈။ ကြိယာသုဒ္ဓါမအောက် မှု့ကိုအခင်(ချ)ကို ကုအခင်(ချ)ကို ပြင်ဗဒ်ကွေ့အခင်(ဂ+စ)တဲ့ ပြင်လှဲဒ်အာကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ -

	ကြိယာသုဒ္ဓါ	ကြိယာကာရိတ်
၁။	ချိုတ်	ဂစိုတ်
၂။	ချဲ (ပြဲးချဲ)	ဂစဲ

၉။ ကြိယာသုဒ္ဓါမအောက် မှု့ကိုအခင်မပွဲ(ခ)(ဖ)တအ်ကို ကုရမ်သင်(ဟ)မှု့ပွဲအခင်ဝံတအ်ကို အနိင်ပဂီထကးပွဲတ်ကွေ့တဲ့ ဗဒ်ကေတ်ကြိယာကာရိတ်လေဝ်နွံရ။ ဥပမာ -

